

JUDr. Danica Bedlovičová

právnik, mediátor

Šikanovanie v školstve

V posledných rokoch sa celosvetovým fenoménom stala šikana v školstve, žiaľ tento fenomén neobišiel ani Slovenskú republiku, a to aj napriek tomu, že Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky vydalo viacero usmernení k tejto problematike.

Dňom 1. septembra 2018 nadobudla účinnosť Smernica Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky č. 36/2018 k prevencii a riešeniu šikanovania detí a žiakov v školách a školských zariadeniach.

V roku 2021 Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej len „Ministerstvo“) vydalo Akčný plán riešenia šikanovania v školách a školských zariadeniach na roky 2022 – 2023. Vychádzajúc z tohto dokumentu cieľom Akčného plánu na roky 2022-2023 je eliminovať riziká, ktoré by narušali vytvorenie prostredia pre deti a mládež, ktoré by reálne projektovali pocit bezpečia, miesto pre rozvoj a sebarealizáciu.

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie v spolupráci s Národným inštitútom vzdelávania a mládeže (ŠPÚ) vydal s účinnosťou od septembra 2022 príručku Prevencia a riešenie šikanovania – sprievodca pre školské prostredie.

Žiaľ, vychádzajúc z praxe, Autorka môže konštatovať, že od roku 2006, kedy bolo Ministerstvom vydané Metodické usmernenie č. 7/2006-R z 28. marca 2006 k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov v školách a školských zariadeniach, sa v školách veľa nezmenilo, a niektoré školy o týchto vydaných dokumentoch ani nevedia. Šikanu medzi žiakmi v škole začnú často riešiť, až keď sa o nej dozvedia z médií.

Autorka najskôr rozoberie legislatívu súvisiacu so šikanou, tak jej terminológiu s príkladmi a pokúsi sa nájsť aj možnosti jej riešenia a predchádzania.

Legislatíva

V Slovenskej republike problematiku šikany a v súčasnosti aj kyberšikany riešia ustanovenia Trestného zákona – zákon č. 300/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „TZ“) a zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov.

Autorka vybrala pre účastníkov seminára len tie ustanovenia právnych predpisov, ktoré sú použiteľné v školstve, jednak pre potreby učiteľov, aby ich oni pri svojej pracovnej činnosti neporušili a tiež zo strany žiakov, aby učители vedeli posúdiť porušenia zo strany žiakov v problematike šikany a kyberšikany.

Šikanovanie môže napĺňať skutkovú podstatu trestného činu – Trestný zákon v znení neskorších predpisov alebo priestupku – Zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov.

Trestný zákon

Najskôr je však potrebné ujasniť súvisiacu terminológiu, podľa ktorej (§ 9), TZ stanovuje, že ***trestný čin je prečin a zločin.***

§ 10 TZ – Prečin

(1) **Prečin** je

a) trestný čin spáchaný z **nedbanlivosti** alebo

b) úmyselný trestný čin, za ktorý tento zákon v osobitnej časti ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby **neprevyšujúcou päť rokov**.

(2) Nejde o prečin, ak vzhľadom na spôsob vykonania činu a jeho následky, okolnosti, za ktorých bol čin spáchaný, mieru zavinenia a pohnútku páchatel'a je jeho závažnosť nepatrná.

§ 11 TZ – Zločin

(1) **Zločin** je úmyselný trestný čin, za ktorý tento zákon v osobitnej časti ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby **prevyšujúcou päť rokov**.

(2) O zločin ide aj vtedy, ak v prísnejšej skutkovej podstate prečinu spáchaného úmyselne je ustanovená horná hranica trestnej sadzby prevyšujúca päť rokov.

(3) Zločin, za ktorý tento zákon ustanovuje trest odňatia slobody s dolnou hranicou trestnej sadzby **najmenej desať rokov, sa považuje za obzvlášť závažný**.

§ 22 – Vek

(1) Kto v čase spáchania činu inak trestného **nedovršil štrnásť rok** svojho veku, nie je trestne zodpovedný.

§ 94

(1) Osoba, ktorá v čase spáchania trestného činu dovŕšila štrnásť rok a neprekročila osemnásť rok svojho veku, sa považuje za mladistvú.

§ 95 – Trestná zodpovednosť

(1) Mladistvý **mladší ako pätnásť rokov**, ktorý v čase spáchania činu nedosiahol takú úroveň rozumovej a mravnej vyspelosti, aby mohol rozpoznať jeho protiprávnosť alebo ovládať svoje konanie, nie je za tento čin trestne zodpovedný.

(2) Prečin, ktorého znaky sú uvedené v tomto zákone, nie je trestným činom, ak ho spáchal mladistvý a ak je jeho závažnosť malá.

§ 127

(1) **Dieťaťom** sa rozumie osoba mladšia ako osemnásť rokov, ak tento zákon neustanovuje inak.

(2) **Osobou blízkou veku mladistvých** sa rozumie osoba, ktorá dovŕšila osemnásť rok svojho veku a neprekročila dvadsaťjeden rok svojho veku.

(4) **Blízkou osobou** sa na účely tohto zákona rozumie príbuzný v priamom pokolení, osvojiteľ, osvojenec, súrodenec a manžel; iné osoby v rodinnom alebo obdobnom pomere sa pokladajú za navzájom blízke osoby len vtedy, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá právom pociťovala ako ujmu vlastnú.

(5) Blízkou osobou sa na účely trestných činov nebezpečného prenasledovania podľa § 360a, nebezpečného elektronického obťažovania podľa § 360b rozumie aj bývalý manžel, druh, bývalý druh, rodič spoločného dieťaťa a osoba, ktorá je vo vzťahu k nim blízkou osobou podľa odseku 4, ako aj osoba, ktorá s páchatelom žije alebo žila v spoločnej domácnosti.

§ 360a – Nebezpečné prenasledovanie (Šikana)

(1) Kto iného **dlhodobo prenasleduje** takým spôsobom, že to môže vzbudiť dôvodnú obavu o jeho život alebo zdravie, život alebo zdravie jemu blízkej osoby alebo podstatným spôsobom zhoršiť kvalitu jeho života, tým, že

- a) sa vyhráža ublížením na zdraví alebo inou ujmom jemu alebo jemu blízkej osobe,
- b) vyhľadáva jeho osobnú blízkosť alebo ho sleduje,
- c) ho kontaktuje prostredníctvom tretej osoby alebo elektronickej komunikačnej služby, písomne alebo inak proti jeho vôli,
- d) zneužije jeho osobné údaje na účel získania osobného alebo iného kontaktu, alebo
- e) ho inak obmedzuje v jeho obvyklom spôsobe života,

potrestá sa odňatím slobody až na jeden rok.

(2) Odňatím slobody na **šesť mesiacov až tri roky** sa páchatel potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

- a) na chránenej osobe,
- b) závažnejším spôsobom konania,
- c) z osobitného motívu, alebo
- d) verejne.**

§ 360b – Nebezpečné elektronické obťažovanie (Kyberšikanovanie)

(1) Kto **úmyselne prostredníctvom elektronickej komunikačnej služby**, počítačového systému alebo počítačovej siete podstatným spôsobom zhorší kvalitu života iného tým, že

- a) ho dlhodobo ponižuje, zastráša, neoprávnene koná v jeho mene alebo dlhodobo inak obťažuje, alebo
- b) neoprávnene zverejní alebo sprístupní tretej osobe obrazový, zvukový alebo obrazovo-zvukový záznam jeho prejavu osobnej povahy získaný s jeho súhlasom, spôsobilý značnou mierou ohroziť jeho vážnosť alebo privodiť mu inú vážnu ujmu na právach,

potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.

(2) Odňatím slobody na jeden rok až štyri roky sa páchatel potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

- a) na chránenej osobe, alebo
- b) z osobitného motívu.

(3) Odňatím slobody na **dva roky až šesť rokov** sa páchatel potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

- a) a spôsobí ním značnú škodu,
- b) s úmyslom získať pre seba alebo iného značný prospech, alebo
- c) hoci bol za taký čin v predchádzajúcich dvadsiatich štyroch mesiacoch odsúdený.

§ 373 – Ohováranie

(1) Kto o inom oznámi nepravdivý údaj, ktorý je spôsobilý značnou mierou ohroziť jeho vážnosť u spoluobčanov, poškodiť ho v zamestnaní, v podnikaní, narušiť jeho rodinné vzťahy alebo spôsobiť mu inú vážnu ujmu, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky.

(2) Odňatím slobody na jeden rok až päť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

- a) a spôsobí ním značnú škodu,
- b) z osobitného motívu,
- c) verejne, alebo
- d) v podnikaní závažnejším spôsobom konania.

(3) Odňatím slobody na tri roky až osem rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

- a) a spôsobí ním škodu veľkého rozsahu, alebo
- b) a spôsobí inému stratu zamestnania, úpadok podniku alebo rozvod manželstva.

§ 97 – Účel sankcií a výchovných opatrení

(1) Účelom trestu u mladistvého je predovšetkým vychovať ho na riadneho občana, pričom trest má zároveň pôsobiť na predchádzanie protiprávnych činov a primerane chrániť aj spoločnosť; uložený trest má súčasne viesť k obnoveniu narušených sociálnych vzťahov a k začleneniu mladistvého do rodinného a sociálneho prostredia.

(2) Účelom ochranného opatrenia a výchovného opatrenia u mladistvého je kladne ovplyvniť duševný, mravný a sociálny vývoj mladistvého so zreteľom na dosiahnutý stupeň jeho rozumového a mravného vývoja, na jeho osobné vlastnosti, rodinnú výchovu a prostredie, z ktorého pochádza, a tým mladistvého zároveň chrániť pred škodlivými vplyvmi a spoločnosť pred páchaním trestnej činnosti.

(3) Pri ukladaní trestu, ochranného opatrenia alebo výchovného opatrenia treba prihliadať na osobnosť mladistvého, jeho vek, rozumovú a mravnú vyspelosť, zdravotný stav, na jeho osobné, rodinné a sociálne pomery, pričom musia byť primerané povahe a závažnosti spáchaného činu a majú viesť k začleneniu mladistvého do rodinného a sociálneho prostredia tak, aby predchádzali protiprávnym činom.

§ 98 – Upustenie od potrestania

Súd môže upustiť od potrestania mladistvého, ktorý spáchal prečin, jeho spáchanie ľutuje a prejavuje účinnú snahu po náprave, ak

- a) vzhľadom na povahu spáchaného činu a na doterajší život mladistvého možno dôvodne očakávať, že už prejednanie veci pred súdom postačí na jeho nápravu, alebo
- b) súd prijme záruku za nápravu mladistvého a má za to, že vzhľadom na výchovný vplyv toho, kto záruku ponúkol, povahu spáchaného činu a osobu mladistvého sa uloženie trestu nejaví nevyhnutné.

§ 99

Súd môže upustiť od potrestania mladistvého za prečin aj vtedy, ak

- a) mladistvý spáchal čin v stave, ktorý bol vyvolaný duševnou poruchou, a súd má za to, že ochranné liečenie, ktoré zároveň ukladá, zaistí nápravu mladistvého lepšie ako trest, alebo
- b) sa voči mladistvému vykonáva ochranné opatrenie alebo výchovné opatrenia a na dosiahnutie účelu zákona nie je potrebné uloženie trestu.

§ 100 Ak súd upustil od potrestania, hľadá sa na mladistvého, ako keby nebol odsúdený.

§ 101 – Podmienečné upustenie od potrestania

- (1) Za podmienok uvedených v § 98 môže súd podmienečne upustiť od potrestania mladistvého, ak považuje za potrebné počas určenej doby sledovať správanie mladistvého.
- (2) Pri podmienečnom upustení od potrestania súd určí skúšobnú dobu až na jeden rok. Zároveň môže mladistvému uložiť primerané obmedzenia a povinnosti uvedené v § 51 ods. 3 a 4, smerujúce k tomu, aby viedol riadny život; spravidla mu uloží, aby podľa svojich síl nahradil škodu, ktorú spôsobil.
- (3) Súd môže vzhľadom na okolnosti prípadu a osobu mladistvého ponechať podmienečné upustenie od potrestania v platnosti napriek tomu, že mladistvý dal príčinu na uloženie trestu,
- a
- a) ustanoviť nad mladistvým probačný dohľad, ak už nebol uložený,
- b) primerane predĺžiť skúšobnú dobu, nie však viac ako o jeden rok, alebo
- c) ustanoviť výchovné opatrenia smerujúce k tomu, aby viedol riadny život.
- (4) Ak mladistvý, u ktorého bolo podmienečne upustené od potrestania, viedol v skúšobnej dobe riadny život a vyhovel uloženým podmienkam, vysloví súd, že sa osvedčil; inak rozhodne, a to prípadne už v priebehu skúšobnej doby, o uložení trestu.
- (5) Ak súd do roka od uplynutia skúšobnej doby neurobil rozhodnutie podľa odseku 4 bez toho, že by na tom mal mladistvý vinu, má sa za to, že sa osvedčil.
- (6) Ak sa vyslovilo, že sa mladistvý, u ktorého bolo podmienečne upustené od potrestania trestu, osvedčil, alebo ak sa má za to, že sa osvedčil, hľadá sa na neho, ako keby nebol odsúdený.

§ 102 – Dôvody uloženia ochrannej výchovy

- (1) Ak súd odsudzuje mladistvého, môže mu uložiť ochrannú výchovu, ak

- a) o výchovu mladistvého nie je náležite postarané a tento nedostatok nemožno odstrániť v rodine, v ktorej žije,
 - b) doterajšia výchova mladistvého bola zanedbaná, alebo
 - c) prostredie, v ktorom mladistvý žije, neposkytuje záruku jeho riadnej výchovy.
- (2) Ochrannú výchovu nemožno uložiť, ak ide o vojaka.

§ 103 – Výkon ochrannej výchovy

- (1) Ochranná výchova sa vykonáva v osobitných výchovných zariadeniach (ďalej len „ochranná ústavná výchova“) alebo sa môže vykonať aj v profesionálnej náhradnej rodine (ďalej „ochranná rodinná výchova“); ak to však vyžaduje zdravotný stav mladistvého, vykonáva sa prednostne v zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti.
- (2) Ochranná výchova potrvá, kým to vyžaduje jej účel, najdlhšie však do dovŕšenia osemnásteho roku veku mladistvého; ak to vyžaduje záujem mladistvého, môže ju súd predĺžiť do dovŕšenia jeho devätnásteho roku.
- (3) Ak nemožno ochrannú výchovu vykonať ihneď, nariadi súd na dobu do jej začiatku dohľad probačného a mediáčného úradníka.
- (4) Od výkonu ochrannej výchovy súd upustí, ak zaniknú pred jej začatím okolnosti, pre ktoré bola uložená.
- (5) Ak prevýchova mladistvého pokročila do tej miery, že možno očakávať, že aj bez obmedzení, ktorým je podrobený vo výchovnom zariadení alebo v určenej rodine, bude sa riadne správať, avšak dosiaľ nepominuli všetky okolnosti, pre ktoré bola ochranná výchova uložená, môže súd podmiennečne upustiť od ochrannej výchovy alebo mladistvého podmiennečne umiestniť mimo výchovného zariadenia alebo náhradnej rodiny. Pritom môže mladistvému uložiť dohľad probačného a mediáčného úradníka alebo iné výchovné opatrenie.
- (6) Ak mladistvý nesplní očakávanie, že bez obmedzení, ktorým je podrobený v rámci určenej ochrannej výchovy, bude sa riadne správať, súd podmiennečne upustenie od ochrannej výchovy alebo podmiennečne umiestnenie mimo výchovného zariadenia alebo určenej rodiny zruší a rozhodne, že sa vo výkone ochrannej výchovy pokračuje.

§ 105

Ak spáchala osoba, ktorá dovŕšila dvanásť rok svojho veku a je mladšia ako štrnásť rokov, niektorý čin, za ktorý tento zákon dovoľuje uložiť trest odňatia slobody na doživotie, súd jej uloží v civilnom procese ochrannú výchovu aj na návrh prokurátora; súd tak môže urobiť aj vtedy, keď je to potrebné na zabezpečenie riadnej výchovy osoby mladšej ako štrnásť rokov, ktorá spáchala čin, ktorý by inak bol trestným činom alebo osoby mladšej ako pätnásť rokov, ktorá spáchala trestný čin sexuálneho zneužívania podľa § 201.

§ 106 – Druhy výchovných opatrení a ich ukladanie

- (1) Pri podmiennečnom upustení od potrestania alebo v prípravnom konaní môžu byť na dosiahnutie účelu zákona uložené mladistvému výchovné opatrenia.
- (2) Výchovné opatrenia sú:

a) výchovné povinnosti a obmedzenia,

b) napomenutie s výstrahou.

(3) Výchovné opatrenia môže ukladať súd a v prípravnom konaní so súhlasom osoby, proti ktorej sa konanie vedie, aj prokurátor. Mladistvý môže kedykoľvek v priebehu trestného stíhania až do skončenia prípravného konania svoj súhlas odvolať písomným vyhlásením adresovaným prokurátorovi; výkon výchovného opatrenia sa tým končí.

(4) V prípade, ak sa preukáže, že úplné alebo včasné plnenie výchovného opatrenia je pre mladistvého nemožné alebo ho z iných vážnych dôvodov nemôže splniť alebo zavinene neplní, súd a v prípravnom konaní prokurátor uložené výchovné opatrenie zruší alebo zmení.

§ 107 – Výchovné povinnosti a obmedzenia

(1) Súd a v prípravnom konaní prokurátor môže mladistvému uložiť výchovné povinnosti a obmedzenia, najmä aby

a) sa podrobil probačnému dohľadu vykonávanému probačným a mediačným úradníkom,

b) býval s rodičom alebo s iným dospelým, ktorý je zodpovedný za jeho výchovu,

c) sa usiloval o vyrovnanie s poškodeným,

d) nahradil podľa svojich síl škodu spôsobenú trestným činom alebo inak prispel k odstráneniu následku trestného činu,

e) vykonal bezplatne vo voľnom čase spoločensky prospešnú činnosť,

f) sa podrobil liečeniu škodlivej závislosti,

g) sa podrobil vo svojom voľnom čase programu sociálneho výcviku, psychologickému poradenstvu, psychoterapeutickému, vzdelávaciemu, doškološovaciemu, rekvalifikačnému alebo inému vhodnému programu na rozvíjanie jeho sociálnych zručností a osobnosti mladistvého, ktorý nie je probačným programom.

(2) Vykonanie spoločensky prospešnej činnosti určitého druhu môže byť mladistvému uložené len tak, aby nenarušilo jeho prípravu na budúce povolanie, predovšetkým plnenie povinností súvisiacich so vzdelávacím programom školy, alebo výkon povolania alebo zamestnania, pričom môže ísť najviac o štyri hodiny denne, osemnásť hodín týždenne, celkovo šesťdesiat hodín.

§ 108 – Napomenutie s výstrahou

Napomenutím s výstrahou súd a v prípravnom konaní prokurátor dôrazne vytkne mladistvému v prítomnosti jeho zákonného zástupcu protiprávnosť jeho činu a upozorní ho na sankcie, ktoré mu hrozia podľa tohto zákona, ak by v budúcnosti spáchal trestnú činnosť.

§ 109 – Druhy trestov

Mladistvému môže súd uložiť len

a) trest povinnej práce,

b) peňažný trest,

c) trest prepadnutia vecí,

d) trest zákazu činnosti,

- e) trest zákazu účasti na verejných podujatiach,
- f) trest vyhostenia,
- g) trest domáceho väzenia,
- h) trest odňatia slobody.

§ 158 – ublíženie na zdraví

Kto inému z nedbanlivosti ublíži na zdraví tým, že poruší dôležitú povinnosť vyplývajúcu z jeho zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie alebo uloženú mu podľa zákona, potrestá sa odňatím slobody až na jeden rok.

§ 340 – neoznámenie trestného činu

(1) Kto sa hodnoverným spôsobom dozvie, že iný spáchal zločin, na ktorý tento zákon ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou najmenej desať rokov, alebo niektorý z trestných činov korupcie uvedených v treťom diele ôsmej hlavy osobitnej časti, a taký zločin alebo trestný čin neoznámi bez odkladu orgánu činnému v trestnom konaní alebo Policajnému zboru, alebo namiesto toho, ak ide o vojaka, svojmu nadriadenému alebo služobnému orgánu, a ak ide o osobu vo výkone trestu odňatia slobody alebo vo výkone väzby príslušníkovi Zboru väzenskej a justičnej stráže, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.

(2) Kto spácha čin uvedený v odseku 1, nie je trestný, ak nemohol oznámenie urobiť bez toho, že by seba alebo blízku osobu uviedol do nebezpečenstva smrti, ublíženia na zdraví, inej závažnej ujmy alebo trestného stíhania.

§ 341 – neprekazenie trestného činu

(1) Kto sa hodnoverným spôsobom dozvie, že iný pripravuje alebo pácha zločin, na ktorý tento zákon ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby najmenej desať rokov, alebo niektorý z trestných činov korupcie uvedených v treťom diele ôsmej hlavy osobitnej časti a spáchanie alebo dokončenie takého zločinu alebo trestného činu neprekazí osobne alebo prostredníctvom inej spôsobilej osoby, alebo príslušného orgánu, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.

(2) Kto spácha čin uvedený v odseku 1, nie je trestný, ak nemohol zločin prekaziť bez značných ťažkostí alebo bez toho, že by seba alebo blízku osobu uviedol do nebezpečenstva smrti, ťažkej ujmy na zdraví, inej závažnej ujmy alebo trestného stíhania. Uvedenie blízkej osoby do nebezpečenstva trestného stíhania však nezabavuje páchatel'a trestnosti, ak sa týka neprekazenia zločinu, za ktorý tento zákon umožňuje uložiť trest odňatia slobody na doživotie.

(3) Prekaziť zločin možno aj jeho včasným oznámením orgánu činnému v trestnom konaní alebo Policajnému zboru; vojak môže namiesto toho urobiť oznámenie nadriadenému alebo služobnému orgánu a osoba vo výkone trestu odňatia slobody alebo vo výkone väzby príslušníkovi Zboru väzenskej a justičnej stráže.

Zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov

§ 2 – Pojem priestupku

(1) Priestupkom je zavinené konanie, ktoré porušuje alebo ohrozuje záujem spoločnosti a je za priestupok výslovne označené v tomto alebo v inom zákone, ak nejde o iný správny delikt postihnuteľný podľa osobitných právnych predpisov, alebo o trestný čin.

§ 3 – Zavinenie

Na zodpovednosť za priestupok stačí zavinenie z nedbanlivosti, ak zákon výslovne neustanoví, že je potrebné úmyselné zavinenie.

§ 4

(1) Priestupok je spáchaný z **nedbanlivosti**, ak páchatel'

a) vedel, že môže svojím konaním porušiť alebo ohroziť záujem chránený zákonom, ale bez primeraných dôvodov sa spoliehal na to, že tento záujem neporuší alebo neohrozí, alebo

b) nevedel, že svojím konaním môže porušiť alebo ohroziť záujem chránený zákonom, hoci to vzhľadom na okolnosti a na svoje osobné pomery vedieť mal a mohol.

(2) Priestupok je spáchaný **úmyselne**, ak páchatel'

a) chcel svojím konaním porušiť alebo ohroziť záujem chránený zákonom alebo

b) vedel, že svojím konaním môže porušiť alebo ohroziť záujem chránený zákonom, a pre prípad, že ho poruší alebo ohrozí, bol s tým uzrozumený.

(3) Konaním sa rozumie aj opomenutie takého konania, na ktoré bol páchatel' vzhľadom na okolnosti a svoje osobné pomery povinný.

§ 5 – Vek a nepríčetnosť

(1) **Za priestupok nie je zodpovedný ten, kto v čase jeho spáchania nedovršil pätnásť rok svojho veku.**

(2) Za priestupok nie je zodpovedný ten, kto pre duševnú poruchu v čase jeho spáchania nemohol rozpoznať, že ide o porušenie alebo ohrozenie záujmu chráneného zákonom, alebo nemohol ovládať svoje konanie. Zodpovednosti sa však nezbuje ten, kto sa do stavu nepríčetnosti priviedol, hoci len z nedbanlivosti, požitím alkoholu alebo užitím inej návykovej látky. 1) § 1 ods. 3 zákona SNR č. 46/1989 Zb. o ochrane pred alkoholizmom a inými toxikomániami.

§ 11 – Sankcie

(1) Za priestupok možno uložiť tieto sankcie:

- a) pokarhanie,
- b) pokutu,
- c) zákaz činnosti,
- d) prepadnutie veci.

(2) Sankciu možno uložiť samostatne alebo s inou sankciou; pokarhanie nemožno uložiť spolu s pokutou.

(3) Od uloženia sankcie možno v rozhodnutí o priestupku upustiť, ak k náprave páchatel'a postačí samotné prejednanie priestupku.

§ 13

(1) Pokutu možno uložiť do 33 eur, ak neustanovuje osobitná časť tohto zákona alebo iný zákon vyššiu pokutu.

(2) Ak tento alebo osobitný zákon neustanovuje inak, v blokovom konaní (§ 84) možno uložiť pokutu do 33 eur a v rozkaznom konaní (§ 87) do 250 eur.

§ 49 – Priestupky proti občianskemu spolunažívaniu

(1) Priestupku sa dopustí ten, kto

a) inému ublíži na cti tým, že ho urazí alebo vydá na posmech,

b) inému z nedbanlivosti ublíži na zdraví,

d) úmyselne naruší občianske spolunažívanie vyhrázaním ujmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obvinením z priestupku, ***schválnosťami alebo iným hrubým správaním,***

e) sa dopustí konania podľa písmena a) alebo písmena d) na blízkej osobe alebo osobe, ktorá mu bola zverená do starostlivosti alebo výchovy,

f) od iného násilím sám alebo za pomoci ďalších osôb vymáha majetkové práva alebo práva z nich vyplývajúce, o ktorých sa domnieva, že mu patria bez vykonateľného rozhodnutia príslušného orgánu,

g) napomáha osobnou účasťou násilnému vymáhaniu majetkových práv alebo práv z nich vyplývajúcich, hoci na ich vymáhanie niet vykonateľného rozhodnutia príslušného orgánu.

(2) Za priestupok podľa odseku 1 písm. a) možno uložiť pokutu do 33 eur, za priestupok podľa odseku 1 písm. b) až d) a písm. g) pokutu do 99 eur.

Terminológia šikanovania, kyberšikanovania s príkladmi

Šikanovanie

Šikanovaním sa rozumieme akékoľvek správanie žiaka alebo žiakov, ktorých zámerom je ublíženie inému žiakovi alebo žiakom, prípadne ich ohrozenie, zneváženie alebo zastrasovanie. Ide o cielené a opakované použitie násilia voči takému žiakovi alebo skupine žiakov, ktorí sa z najrôznejších dôvodov nevedia alebo nemôžu brániť. Šikanovanie sa prejavuje v rôznych podobách, ktoré môžu mať následky na psychickom a fyzickom zdraví žiaka, alebo skupiny žiakov.

Agresor je osoba, ktorá vyvoláva konflikty a terorizuje svoje okolie. Slovo agresia pochádza z latinčiny a znamená útok.

Agresia môže byť cielená za účelom dosiahnutia konkrétneho cieľa, napríklad vylúčenia spolužiaka z určitého kolektívu, ale tiež môže byť spôsobená psychickou poruchou, vplyvom rodinného prostredia – deti napodobňujú svojich rodičov, požívaním alkoholických nápojov a návykových látok.

Obetou sa môže stať ktorýkoľvek žiak základnej a strednej školy. Záleží len od okolností.

Za šikanovanie sa nepovažuje jednorazová (nie opakovaná, dlhodobá a skrytá) agresia, konflikt žiakov, pričom účastníci sú približne rovnako silní a obeť sa môže, resp. dokáže brániť.

Podstatnými znakmi šikanovania sú

- úmysel bezprostredne smerujúci k fyzickému alebo psychickému ublíženiu druhému,
- agresia jedného žiaka alebo skupiny žiakov,
- opakované útoky,
- nevyrovnaný pomer síl medzi agresorom a obeťou.

Priama podoba šikanovania:

fyzické útoky – bitie, kopanie do hlavy, do ľadvín, poprípade do iných častí tela obeť, prinútenie obeť vypiť život ohrozujúcu tekutinu

vyhrážky fyzickými a sexuálnymi útokmi voči osobe, na ktorej obeť záleží (rodič, súrodenec, kamarát)

urážlivé a znevažujúce prezývky, nadávky, posmech pred väčším okruhom poslucháčov (si malý, tučná, neobliekaš sa podľa trendov, máš veci z čínskeho obchodu, preboha, čo to máš na sebe, Tvoj mobil je zastaraný...)

tvrdé príkazy agresora vykonať určitú vec proti vôli obeť, napríklad príkaz na odcudzenie veci buď z domácnosti obeť alebo z domácností, kde má obeť prístup a kde jej dôverujú.

Nepriama podoba šikanovania:

prehliadanie, ignorovanie obeť (odsadnutie si od obeť pri obede, neumožnenie prisadnúť si k stolu, neumožnenie pripojiť sa do spoločnej triednej internetovej skupiny, obeť ako keby bola neviditeľná)

nabádanie iných spolužiakov, aby obeť šikanovali (napľujeme jej do desiaty všetci, dnes budem obeť šikanovať ja, zajtra Ty, napozajtra on).

V súlade s ust. § 152 z. č. 245/2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon) v znení neskorších predpisov – školy a školské zariadenia sú pri výchove a vzdelávaní, pri činnostiach priamo súvisiacich s výchovou a vzdelávaním a pri poskytovaní služieb povinné :

- a) prihliadať na základné fyziologické potreby detí a žiakov,
- b) vytvárať podmienky na zdravý vývin detí a žiakov a na predchádzanie sociálno-patologickým javom,
- c) zaistiť bezpečnosť a ochranu zdravia detí a žiakov,
- d) poskytnúť nevyhnutné informácie na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia detí a žiakov,
- e) viesť evidenciu školských úrazov detí a žiakov, ku ktorým prišlo počas výchovno-vzdelávacieho procesu a pri činnostiach organizovaných školou; pri vzniku školského úrazu vyhotoviť záznam o školskom úraze.

Šikanovanie sa uskutočňuje medzi žiakmi v triede, v školskom klube, na krúžkoch, v zariadeniach a odohráva sa najmä v čase prestávok, počas akcií poriadaných školou, cestou do školy a zo školy alebo v čase mimo vyučovania.

Často k šikanovaniu dochádza aj niektorými žiakmi vyšších tried, voči vytypovaným žiakom nižších tried, kedy im títo musia nosiť desiatu, obnosy peňazí, či robiť “osobných otrokov”.

Z praxe Autorka vie, že žiaci vyšších ročníkov si vytypujú žiakov z tried nižších ročníkov a pravidelne v skupinkách si chodia od nich „vyberať“ desiaty. Navyiac je potrebné si všimnúť, aj čo sa robí počas prestávok na chlapčenských toaletách (teda mimo fajčenia).

Cieľom výchovy a vzdelávania v nadväznosti na problematiku šikanovania podľa § 4 zák. č. 245/2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon) v znení neskorších predpisov je umožniť dieťaťu alebo žiakovi okrem získania vzdelania, najmä

- získať kompetencie, a to najmä v oblasti komunikačných schopností, ústnych spôsobilostí a písomných spôsobilostí, využívania informačno-komunikačných technológií, sociálne kompetencie a občianske kompetencie a kultúrne kompetencie,
- naučiť sa správne identifikovať a analyzovať problémy a navrhovať ich riešenia a vedieť ich riešiť,
- posilňovať úctu k rodičom a ostatným osobám,
- získať a posilňovať úctu k ľudským právam a základným slobodám a zásadám ustanoveným v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj úctu k zákonu a osobitne vzťah k prevencii a zamedzeniu vzniku a šírenia kriminality a inej protispoločenskej činnosti,
- pripraviť sa na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti, v duchu porozumenia a znášanlivosti, rovnosti muža a ženy, priateľstva medzi národmi, národnostnými a etnickými skupinami a náboženskej tolerancie,
- naučiť sa rozvíjať a kultivovať svoju osobnosť a celoživotne sa vzdelávať, pracovať v skupine a preberať na seba zodpovednosť,

- naučiť sa kontrolovať a regulovať svoje správanie, starať sa a chrániť svoje zdravie vrátane zdravej výživy a životné prostredie a rešpektovať všeľudské etické hodnoty.

V posledných rokoch sa čoraz viac prejavuje, že škola nie vždy úspešne naplňa tieto ciele výchovy a vzdelávania a prejavujú sa čoraz častejšie prejavy šikanovania v medzi žiakmi v škole, ba už aj v predškolských zariadeniach.

Šikanovanie je prejav kriminality. Táto kriminalita sa člení na kriminalitu:

- a) majetkovú
- b) násilnú
- c) mravnostnú.

Majetková kriminalita

Majetková kriminalita môže spočívať vo viacerých aspektoch:

Nie všetci rodičia si môžu dovoliť kúpiť svojmu dieťaťu značkové oblečenie, mobil, tablet a podobne.

Žiak, a to nemusí byť ani zo znevýhodneného prostredia, sa snaží vyrovnat' ostatným spolužiakom, ktorí takéto veci a oblečenie majú. A to buď ich krádežou iným spolužiakom, respektíve krádežou peňazí, aby si ich mohol zaobstarať. Na Slovensku platí porekadlo – S jedlom rastie chuť. Ak sa žiakovi “prepečie” jedna krádež, nasleduje druhá a ďalšia.

Takáto situácia by sa v škole mala riešiť ihneď v počiatkoch. Je potrebné, aby žiaci vedeli, že odcudzenie vecí majú okamžite nahlásiť učiteľovi, ten riaditeľovi, ktorý privolá príslušníkov policajného zboru.

Starší žiaci však využívajú vyhrážky voči mladším žiakom a nútia ich kraďnúť aj mimo školy, vo vlastných domácnostiach, ako aj v domácnostiach do ktorých majú šikanované deti prístup.

Dieťa pod hrozbou toho, že jeho blízkym osobám, mame, otcovi, súrodencovi útočník ublíži (či fyzicky alebo sexuálne), sa snažia priniesť (ukradnúť) peniaze, dať ich útočníkovi, aby chránili tých, na ktorých im záleží.

Deti sa boja do tejto situácie zasvätiť rodičov, a rodičia sa často dozvedia, že dieťa kradlo len tak, že im chýbajú predmety, resp. peniaze alebo za nimi príde okradnutá osoba, ktorá má podozrenie, že veci z ich obydľia zmizli po návšteve ich potomka.

Rodič v snahe vyhnúť sa vypočúvaniu na políciu, radšej zaplatí okradnutej osobe aj niekoľko sto EUR, a vec ďalej nerieši, neoznami šikanu škole, ba ani orgánom činným v trestnom konaní.

Útočník môže v klúde pokračovať v šikanovaní svojej obete a vyberať si ďalšie obete, keď zistí, že sa mu vlastne sa vôbec nič nestalo.

Za úvahu by stálo porozmýšľať tak ako i v iných kútoch sveta:

- zaviesť rovnaké oblečenie pre žiakov tej istej školy (napr. Veľká Británia, Belgicko, USA, Japonsko a pod.)
- zakázať žiakom do školy nosiť mobily, tablety, okrem konkrétnych prípadov

povolených riaditeľom školy (napr. Belgicko)

- nepovoliť na základnej škole výstrednú úpravu zovňajšku žiaka, žiačky – melír, farbenie hlasov, farebná úprava nechťov, pírsing a pod. (napr. Belgicko).

Násilná kriminalita

Násilná kriminalita sa prejavuje prevažne:

- **šikanovaním**
- **vydieraním** – kto iného násilím, hrozbou násilia alebo hrozbou inej ťažkej ujmy núti, aby niečo konal, opomenul alebo trpel

Hrozba inej ťažkej ujmy môže spočívať v hrozbe spôsobenia majetkovej ujmy (poškodenia veci žiaka), vážnej ujmy na cti a dobrej povesti žiaka, resp. jeho blízkeho

Za násilie sa považuje:

- a) použitie fyzického násilia proti telesnej integrite inej osoby (bitka, kopance...)
- b) spáchania trestného činu na osobe, ktorú do stavu bezbrannosti uviedol páchatel' ľst'ou (napr. nasypanie uspávacieho prášku, resp. omamných prostriedkov do nápoja, pripútanie putami pri "hre"),
- c) použitie fyzického násilia proti veci iného (napr. proti veciam žiaka).

- **lúpežou**

Lúpežou sa rozumie použitie násilia alebo hrozba bezprostredného násilia v úmysle zmocniť sa cudzej veci. Patrí sem prepad (vytrhnutie školskej tašky, ukradnutie mobilu, kalkulačky, tabletu, peňazí...) a násilná krádež.

Kyberšikanovanie

Kyberšikanovanie (kyberšikana, kybernetická šikana, počítačová šikana, angl. cyberbullying) je druh šikany, špecifický tým, že je realizovaný prostredníctvom informačných a komunikačných technológií, najčastejšie prostredníctvom internetu či mobilného telefónu a sociálnych sietí. Môže to byť aj sledovanie niekoho vo virtuálnom prostredí, často spojené s obťažovaním, vyhrázaním a zastrášaním.

Happy slapping: násilné alebo sexuálne útoky na obeť (často aj náhodne vybrané), ktoré sú natáčané na mobilný telefón. Útočníci videá ďalej rozposielajú alebo zverejňujú na internete.

Kyberšikanovanie verus klasické šikanovanie:

Kyberšikanovanie nie je možné časovo a priestorovo obmedziť a často obeť ani netuší, kto je agresorom. Klasické šikanovanie sa väčšinou obmedzuje na jeden priestor, napríklad školu, školský klub detí, krúžok, v prípade kyberšikanovania môžu útoky prichádzať kedykoľvek a kdekoľvek – stačí, ak má človek mobilný telefón alebo je pripojený na internet. Pri klasickom šikanovaní obeť vie, kto je agresorom.

Kyberšikanovanie sa v okamihu rozšíri pre veľký počet odberateľov, pričom každý kto obdrží takúto elektronickú správu, ju okamžite preposiela svojmu okruhu známych a tí zasa svojim.

O klasickom šikanovaní vie uzavretý okruh účastníkov, či v triede, alebo v inom zoskupení žiakov.

Páchatelia kyberšikanovania takmer vždy zostávajú anonymní, je to pre nich oveľa bezpečnejšie, keď obeť nevie od koho kyberšikanovanie prichádza, priamo nevidia, čo ich konanie spôsobuje, oni sami sa cítia bezpečnejšie a menej si uvedomujú, čo ich správanie spôsobuje, keďže nevidia reakciu obeť. Sami bez spätnej väzby od obeť sa cítia všemocní, môžu obeťou manipulovať a tešiť sa z jej strachu.

Pre obeť je kyberšikanovanie oveľa hrôzostrašnejšie, keďže ani netuší koho sa má báť, či je to niekto, kto sa tvári ako priateľ, resp. niekto neznámy.

Keďže kyberšikanovanie je anonymné, jeho obeťou sa môže stať ktokoľvek, nielen spolužiak, ale aj učiteľ, takýto prípad konkrétne riešila aj Autorka .

Agresor, ktorý chce za každú cenu uškodiť obeť a zneistiť ju, použije vo svoj prospech čokoľvek, fotky, momentky natočené na mobil, ako aj útržky rozhovorov, ktoré potom môže „zmixovať“ a použiť proti obeť a tá vôbec sa nemá možnosť brániť.

Takisto anonymné telefonáty veľmi vedia znepríjemniť život obeť.

Pre kyberšikanovanie je bežná aj kombinovaná forma nátlaku, môžu to byť anonymné telefonáty, esemesky, emaily, nabúranie sa do profilu.

Agresor často zájde až tak ďaleko, že upravuje fotky obeť. Nájde si vhodnú fotografiu nahej osoby a dopracuje k nej hlavu obeť a len odborník môže prísť na to, že ide o fotomontáž.

Ešte vyššiu intenzity majú odkazy obeť, v ktorej je zachytená priamo osoba obeť a ukážka ako táto prichádza o život buď zastrelením, odseknutím hlavy, alebo iné priame vyhrážky smrťou buď obeť, niekomu jej blízkemu alebo rodinnému miláčikovi (pes, mačka, zajačik ...) obeť. A tieto vyhrážky voči rodinným miláčikom často naberajú aj reálnu formu.

K ďalším prejavom šikanovania patrí aj zasielanie vírusov obeť a preťažovanie jej emailovej schránky nevyžiadanou poštou.

Žiak – obeť, veľmi ťažko znáša napríklad vylúčenie z tímu v online počítačových hrách, zo skupiny spolužiakov na sociálnych sieťach, ignorovanie v komunikácii a v diskusných skupinách.

Veľmi často sa za kyberšikanovaním skrýva na jednej strane záujem o osobu, na druhej strane odcudzenie vzťahov a rozchod. Je to snaha za každú cenu zosmiešniť a zastrašiť vyhladnutú obeť.

Niekoľko príkladov

Dve najlepšie kamarátky z triedy, 8 – my ročník ZŠ, si založili naraz účet na internete v priestoroch obchodného centra. Po čase, keď už neboli až také kamarátky, zistila, že sa jej známi a priatelia začali vyhýbať a odmietali s ňou hovoriť. Nechájala to, až kým jeden zo spolužiakov neprelomil mlčanie. Dozvedela sa, že kamarátka zneužila jej heslo a jej menom vyzýva na sexuálne aktivity spolužiakov a známych.

Úplne bežnou praxou je, že dieťa, ktoré sa pohybuje samo na internete, narazí na „spriaznenú dušu“, s ktorou si najskôr vymieňa krátke správy a neskôr, keď si k agresorovi vybuduje dôveru, tento ju vyzve na fotky tváre a neskôr aj celého tela. Keďže je to spriaznená duša, ktorá je s dieťaťom v dlhodobom kontakte, môže sa u nej posťažovať aj na rodičov, učiteľov a kamarátov, tak po určitom čase stratí zábrany a fotky zašle. A zrazu sa zo spriaznenej duše vykľuje agresor, ktorý žiada od obeť to i ono, aby tieto fotky nezverejnil na sociálnej sieti a nezaslal rodičom a do školy. Obeť radšej ohrozí svoj život, akoby zašla za rodičmi, učiteľmi

alebo našla odbornú pomoc.

Akonáhle rodič vojde do miestnosti, kde je počítač a vidí, že dieťa rýchlo kliká na ďalšie stránky, mal by chvíľu počkať, dieťa odlákať z miestnosti a potom pozrieť históriu prehľadávaných stránok na internete. V prípade potreby by mal okamžite situáciu riešiť.

Rodič, popri prípade vychovávateľ na internáte, by si mali všímať príznaky kyberšikanovania, teda ak dieťa – žiak :

- nečakane prestane používať počítač,
- sa zdá nervózne, neisté alebo smutné pri čítaní emailov alebo okamžitých správ, správ v mobile,
- sa zdá nahnevané, depresívne alebo frustrované po odchode od počítača,
- nechce chodiť do školy alebo medzi priateľov, za tým účelom si vymýšľa choroby ako bolesti brucha, hlavy a často si vie privodiť aj teplotu,
- vyhýba sa rozhovoru o tom, čo robí v škole, na počítači,
- uzatvára sa pred rodinou a priateľmi, a súčasne popiera, že by sa niečo dialo,
- uniká do sveta fantázie, počítačových hier.

Zároveň si je potrebné robiť starosti a starostlivo **preveriť** „*históriu*“ v počítači, ak dieťa – žiak:

- rýchlo vypína obrazovku alebo zatvára a prepína programy v počítači, keď sa niekto priblíži,
- prehnane sa smeje pri používaní počítača,
- trávi čas s kamarátmi pri počítači, prehnane sa smejú, ale nechce prezradiť, čo robia,
- vyhýba sa rozhovoru o jeho aktivitách na počítači,
- používa niekoľko online účtov, ktoré ani nie sú jeho.

V týchto príkladoch uvedených situáciách je predpoklad, že dieťa – žiak môže používať kyberšikanovanie na uspokojenie svojej nespokojnosti.

V každom prípade je potrebné si zabezpečiť dôkazy o tom, že dieťa – žiak, je šikanovaný, resp. šikanuje.

Dôkazy sú veľmi potrebné pre vyvodenie trestnej zodpovednosti nielen voči agresorovi, ale aj pre pomoc obeti, ktorá sa všetko snaží zakryvať a tváriť sa, že sa nič nedeje. Všetko je potrebné zadokumentovať, vytlačiť si, uložiť si nezmazateľne dôkazy, resp. si ich nahrať a nafotiť.

Trestná zodpovednosť žiaka, ktorý je agresorom

Žiak, ktorý je agresorom, môže byť trestne stíhaný najmä za trestný čin

- a) **ublíženia na zdraví** – § 155 Trestného zákona,

Pre účely TZ ide o **ťažkú ujmu na zdraví**, o ktorej rozhoduje súd. Autorka príkladmo rozoberie niektoré prípady ťažkej ujmy na zdraví:

- **zmrzačenie**, ním sa značne zmení telo alebo jeho časť – napríklad zmrzačenie tváre, amputácia celého zápästia,
- **strata alebo podstatné zníženie pracovnej spôsobilosti** – znamená úplnú stratu alebo podstatné zníženie všeobecnej pracovnej spôsobilosti. Obet' – žiak, nie je spôsobilý na väčšinu bežných úkonov v škole a v denných úkonoch osobnej potreby je odkázaný na pomoc inej osoby. Toto zníženie pracovnej spôsobilosti musí mať trvalý charakter,
- **ochromenie údu** – je trvalá nespôsobilosť alebo značne znížená schopnosť pohybu celej končatiny alebo jej značnej časti, pričom pod pojmom úd sa má na mysli celá horná alebo dolná končatina,
- **strata alebo podstatné oslabenie funkcie zmyslového ústrojenstva** – týka sa zraku, sluchu, čuchu alebo hmatu (po požití nanútej tekutiny dievča prišlo doživotne o čuch),
- **poškodenie dôležitého orgánu** – je také porušenie niektorého z telesných orgánov, pri ktorom vzniká nebezpečenstvo pre život alebo iný závažný dlhotrvajúci následok (napr. pomliaždenie mozgu, poranenie dýchacích ciest, poranenie dôležitých vnútorných orgánov, akými sú srdce, ľadviny, slezina),
- **zohyzdenie** – je každá viditeľná, nápadná, trvale zohyďujúca zmena tela, ktorá mení vzhľad obeť a vzbudzuje odpor a ošklivosť
- **vyvolanie potratu alebo usmrtenie plodu** – sa rozumie každé konanie voči tehotnej žene – žiačke, ktoré má za následok vypudenie ľudského plodu skôr, než dôjde čo aj k predčasnému pôrodu,
- **mučivé útrapy** – sú mimoriadne vystupňované alebo predĺžované telesné alebo duševné bolesti. Patrí sem napríklad opakované pálenie cigaretou, mučenie elektrinou, silným zvukom, možnosť popálenín vysokého stupňa, pričom vnútro tela obeť tlie za obrovských bolestí ešte dlhý čas.

b) **obmedzovania osobnej slobody** – § 183 Trestného zákona

Bránenie v užívaní osobnej slobody je zásah do osobnej slobody obeť, ktorým sa znemožňuje alebo obmedzuje voľný jej pohyb a zároveň sa jej bráni o svojom pohybe slobodne rozhodovať. Bránenie v užívaní osobnej slobody musí byť ťažko prekonateľné. Dĺžka doby, počas ktorej sa obmedzuje sloboda, nie je rozhodujúca, môže ísť aj o obmedzovanie počas krátkej doby (napr. uzavretie v miestnosti školy, znemožnenie pohybu zviazaním končatín...),

c) **lúpeže** – § 188 Trestného zákona,

d) **vydierania** – § 189 Trestného zákona,

e) **hrubého nátlaku** – § 190 Trestného zákona,

f) **nátlaku** – § 192 Trestného zákona,

g) **porušovania domovej slobody** – § 194 Trestného zákona,

h) **sexuálneho násillia** – § 200 Trestného zákona,

- i) **sexuálneho zneužívania** – § 201 až 201b Trestného zákona,
- j) **krádeže** – § 212 Trestného zákona – ide o prisvojenie cudzej veci (veci obete), tým, že sa jej agresor zmocní
Za "cudziu vec" treba považovať aj zvierá, dáta výpočtovej techniky alebo obrazový záznam na technickom nosiči,
- k) **neoprávneného užívania cudzej veci** – § 215 Trestného zákona – v tomto prípade o zmocnenie sa cudzej veci malej hodnoty obete v úmysle prechodne ju užívať
Cudzia vec malej hodnoty je vec, ktorej hodnota je najmenej 266 eur.
- l) **poškodzovania cudzej veci** – § 245 Trestného zákona,
- m) **nebezpečného vyhrážania sa** – § 260 Trestného zákona,
- n) **nebezpečného prenasledovania** – § 360a Trestného zákona,
- o) **výroby detskej pornografie** – § 368 Trestného zákona,
- p) **rozširovania detskej pornografie** – § 369 Trestného zákona,
- q) **prechovávaní detskej pornografie** a účasť na detskom pornografickom predstavení – § 370 Trestného zákona,
- r) **ohovárania** – § 373a Trestného zákona – pričom objektom uvedeného trestného činu je ochrana osobnosti, dobrého mena a cti.

Pri tomto trestnom čine sa vyžaduje úmyselné zavinenie. Agresor oznámi o obeti nepravdivý údaj, ktorý je spôsobilý značnou mierou ohroziť vážnosť obete u spolužiakov, známych, poškodiť ho v škole, pri prijímačkách na strednú školu, narušiť jeho rodinné vzťahy alebo spôsobiť inú vážnu ujmu. Nepravdivým údajom je nevyhnutné rozumieť také tvrdenie agresora, ktoré je úplne v rozpore s realitou, teda sa nezhoduje so skutočnosťou.

Skutočnosť, že fyzická osoba nie je trestne zodpovedná z dôvodu nízkeho veku – § 22 Trestného zákona – nie je prekážkou na podanie žaloby vo veci náhrady škody, ktorú žiak spôsobil na majetku alebo vo veci náhrady ujmy, ktorú žiak spôsobil na zdraví. Zákonný zástupca žiaka a žiak zodpovedajú za škodu spoločne a nerozdielne.

Anonymný dotazník

Autorka predkladá ako pomoc pri zistení šikanovania na škole dva druhy anonymných dotazníkov, ktoré by mali pomôcť triednym učiteľom a vychovávateľom na internáte k predchádzaniu šikanovania.

A. Anonymný dotazník pre žiakov jednotlivých tried, internátu

Odpoveď – ÁNO, NIE

Prejavy násilia vo vzťahu k spolužiakom	spolužiaci	žiaci z iných tried	učitelia voči žiakom	žiaci voči učiteľom
vulgárne nadávky				
ironizovanie				
agresívne správanie				
vyhrážanie sa				
ničenie osobných vecí				
sexuálne obťažovanie				
vymáhanie vecí				
ničenie majetku školy				
kyberšikanovanie	Popis kyberšikanovania:			
Poznámka: Možnosť doplniť o ďalšie poznatky, napr. kde sa stalo (v triede, na chodbách, mimo školy) Popis šikany				

B. Anonymný dotazník pre konkrétneho žiaka triedy, internátu

Odpoveď – ÁNO, NIE

Prejavy násilia vo vzťahu k žiakovi	spolužiaci	žiaci z iných tried	učitelia
vulgárne nadávky			
ironizovanie, výsmech			
agresívne správanie			
vyhrážanie sa			

ničenie osobných vecí			
sexuálne obťažovanie			
vymáhanie vecí			
Poznámka: Možnosť doplniť o ďalšie poznatky, napr. kde sa stalo (v triede, na chodbách, mimo školy) Popis šikany			

Záver

Autorka sa snažila podať problematiku šikanovania v právnej rovine a nenahrádzať odborníkov z oblasti psychológie, ktorí problematiku šikanovania a kyberšikanovania rozoberajú na základe svojich odborných poznatkov.